LUONTO JA YMPÄRISTÖ

Saimaannorppia viime vuotta enemmän

Saimaannorppien määrä on kasvanut hieman viime vuodesta. Metsähallituksen mukaan saimaannorppia on nyt noin 320. Kuutteja löydettiin pesälaskennoissa 56. Metsähallitus arvioi kuuttien määräksi kuitenkin noin 70.

Kevään nopean etenemisen takia kaikkia lisääntymisalueita ei pystytty käymään läpi kattavasti, koska jäät sulivat tutkijoiden alta. Pesälaskentatulosten lisäksi arviossa on otettu huomioon edellisinä vuosina syntyneiden kuuttien määrä tarkistamatta jääneillä alueilla.

Osa kuuteista syntyi luonnonkinospesiin ja osa apukinoksiin, joita tehtiin vähälumisimmille alueille yhteensä 68 kappaletta. Kuutteja syntyi myös ilman pesäkinoksen suojaa. Kuuteista yhdeksän on löydetty pesistä kuolleina.

Talvi oli pesimäoloiltaan jo kolmas epävakaa peräkkäin. Kahtena viime vuonna kanta ei kasvanut. Tänä vuonna syntyneiden kuuttien määrä viittaa kuitenkin kannan lievään, noin 10–15 yksilön kasvuun verrattuna vuoteen 2012.

JUHANI REKU

Linnunpöntöt hiljaisia myöhäisen kevään takia

Linnunpöntöissä on havaittu viime vuotta vähemmän pesijöitä, kertoo Birdlife Suomi. Arvio perustuu yhdistyksen viime viikonloppuna järjestämän Pönttöbongaus-tapahtuman havaintoihin.

Alustavien tulosten mukaan linnunpöntöistä 52 prosenttia oli asuttuna. Viime vuonna vastaava luku 59 ja edellisenä 44 prosenttia.

Vaikka kevät koitti aikaisin, loppukevät oli viileä ja pesinnät näyttävät olevan hieman myöhässä.

Alustavat tulokset perustuvat noin 1 800 paikan ja 15 000 pöntön havaintoihin.

Yleisimmät pöntöissä pesivät linnut olivat kirjosieppo, talitiainen ja sinitiainen, joita oli havainnoista lähes 80 prosenttia. Seuraavaksi yleisimmät pönttölinnut olivat pikkuvarpunen, telkkä ja kottarainen.

Selvästi viime vuotta vähemmän todettiin harmaasiepon pesintöjä. Harmaasiepon kevätmuutto on ollut myöhässä. Vähäisten pesintöjen lisäksi suuri osa havaituista pesinnöistä oli varsin aikaisessa vaiheessa. Kaikkiaan pöntöissä on ilmoitettu pesivän yli 20 lintulajia.

Pönttöbongaushavaintoja voi ilmoittaa vielä sunnuntaihin 14.6. saakka tapahtuman verkkosivuilla tai postikortilla.

JUHANI REKU
www.ponttobongaus.fi

Epätietoisuus villisikojen määrästä jarruttaa sikaruton torjuntaa

Avoin yhteistyö metsästäjien, tuottajien ja viranomaisten välillä on avainasemassa ASF-riskin minimoimisessa.

Suomen villisikakanta pitää saada aisoihin, jotta vaarallisen afrikkalaisen sikaruton (ASF) riski päätyä Suomeen pienenee.

Kantaa on kuitenkin vaikea hallita metsästyksellä ja riistanhoidolla, koska Suomessa ei ole valtakunnallista menetelmää sikamäärän arvioimiseksi, toteaa maa- ja metsätalousministeriön (MMM) villisikatyöryhmä muistiossaan.

Sikatietoja voitaisiin työryhmän mukaan kerätä osana hirvihavaintoja. Lisäksi pitää säätää velvollisuus ilmoittaa saaliiksi saadusta villisiasta.

Itärajan yli kulkevat villisiat voivat levittää erittäin vaarallisen ja helposti leviävän ASF-viruksen lajitovereihinsa tai kesysikoihin. Venäjän lisäksi tautia on todettu muun muassa kaikissa Baltian maissa.

Villisikatyöryhmässä olivat edustettuina MMM, MTK, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, Eläinten terveys ry ETT, metsästäjäjärjestöt ja riistakeskus. Työryhmä muistuttaa, että avoin yhteistyö metsästäjien, tuottajien ja viranomaisten välillä on avainasemassa.

Kannan puolittamien tavoitteeksi

Suomessa on arviolta 1 000—1 300 villisikaa. Vakituisesti niitä elää Kaakkois-Suomessa ja Uudellamaalla. Työryhmä ehdottaa, että maakuntien sikakannat puolitettaisiin metsästyksellä.

Työryhmä kehottaa metsästysseuroja tarkistamaan, että maanomistajien kanssa solmitut vuokrasopimukset sisältävät kattavasti villisian metsästysoikeudet.

Villisian metsästysaikoja ehdotetaan muutettavaksi niin, että porsaattomia yksilöitä saa pyytää ympäri vuoden. Nyt villisikaa saa metsästää 1.6.—8.2.

Emakko, jota saman vuoden jälkeläinen seuraa, on aina rauhoitettu.

> Sianlihatuotannon parissa toimivien ei pidä osallistua villisikojen metsästykseen lainkaan.

Työryhmän mielestä villisikaa pitäisi saada metsästää aseen lisäksi elävänä pyytävillä loukuilla ja jousiaseella.

Villisikoja saisi ruokkia vain houkuttelutarkoituksessa metsästyksen helpottamiseksi.

Metsästysseurojen pitäisi pitää kirjaa alueensa ruokintapaikoista, eikä niitä saisi sijoittaa viittä – tai mieluiten kymmentä – kilometriä lähemmäs sikaloita.

Näytteitä pitäisi lähettää tutkittaviksi

Työryhmä kannustaa metsästäjiä lähettämään villisioista näytteitä Eviraan. Näytteistä on maksettu palkkio, ja työryhmä suosittaa niiden maksamista myös jatkossa.

Metsästäjäjärjestöjen ja Suomen riistakeskuksen kontolla on tiedottaa metsästäjille näytteiden lähettämisen tärkeydestä.

Niin ikään metsästäjille ja metsästysmatkojen järjestäjille pitää tiedottaa, että ASF-virus säilyy tartuntakykyisenä luonnossa raadoissa sekä likaantuneissa varusteissa, jopa koiran tutkapannassa.

Virus kykenee leviämään myös lihan ja lihavalmisteiden välityksellä. Metsästäjien ei sen takia pidä tuoda villisianlihaa maista, joissa esiintyy afrikkalaista sikaruttoa tai muuta helposti leviävää sikoihin tarttuvaa eläintautia.

Työryhmä muistuttaa, että sianlihatuotannon parissa toimivien ei pidä osallistua villisikojen metsästykseen lainkaan.

Tulokas elää alueen reunalla

Villisika elää Suomessa levinneisyysalueensa pohjoisimmalla reunalla, mutta ihmisen muokkaamana elinympäristö muuttuu sille suotuisaksi.

Villisika on tuttu näky riistanruokintapaikoilla, vaikka niitä ei ole tarkoitettu kärsäkkäille. Lisäravinto on auttanut sitä selviämään Suomen oloissa.

ASF-riskin lisäksi villisikojen määrän kasvu on uhka maassa pesiville linnuille, esimerkiksi metsä- ja peltokanalinnuille.

Maatalouskaan ei säästy, jos villisikoja on entistä enemmän. Ravintoa etsiessään ne kykenevät tuhoamaan kasvillisuutta varsin perusteellisesti. Villisian aiheuttamista vahingoista ei makseta maanomistajalle. EU-säädöksistä johtuen valtio ei edes saa rahoittaa korvausjärjestelmää.

Kohtuullisen suurena eläimenä villisiat aiheuttavat vaaratilanteita myös liikenteessä.

MAIJA ALA-SIURUA

KARI SALONEN

Myös tarhattu villisika voi sairastua afrikkalaiseen sikaruttoon tai levittää sitä.

AFRIKKALAINEN SIKARUTTO (ASF)

Herkästi tarttuva tauti

Afrikkalainen sikarutto (ASF) on erittäin vakava ja helposti leviävä sikojen virustauti, joka voi aiheuttaa sikaloissa runsaita eläinkuolemia.
Ei hoitoa eikä rokotusta. Kaikki tartuntasikalan eläimet tapetaan ja ruhot hävitetään.
Herkästi tarttuvana tauti aiheuttaa nopeasti laajoja vahinkoja sikaelinkeinolle, elintarviketuotannolle ja elintarvikkeiden viennille.
On arvioitu, että suomalaiseen sikalaan iskiessään ASF voisi aiheuttaa lähes 20 miljoonan euron kustannukset.
Virus ei tartu ihmisiin, mutta ihminen on suurin riski sen leviämiselle. Tauti voi kulkeutua esimerkiksi lihatuliaisten, vaatteiden tai jalkineiden mukana.
Jos tautia todetaan Suomessa, elintarviketurvallisuusviranomaiset tiedottavat asiasta ja tautia aletaan hävittää välittömästi.
Lisää tietoa afrikkalaisesta sikarutosta www.ett.fi

Ilmoita viranomaisille

Maastosta löydetystä kuolleesta villisiasta tai metsästetystä villisiasta, jolla on ollut sairauden **oireita, pitää** viipymättä ilmoittaa kunnaneläinlääkärille, läänineläinlääkärille tai Eviraan.
Villisiasta pitäisi saada mahdollisimman pian seuraavat tiedot:
maantieteellinen alue (koordinaatit esimerkiksi äly- puhelimen karttaohjelmalla),
kunta ja aluehallintovirasto (avi), jonka toimialueelta eläin on löydetty kuolleena tai ammuttu,
päivämäärä, jona eläin on löydetty kuolleena tai ammuttu,
eläimen löytäjän tai ampujan nimi ja yhteystiedot,
arvio sian iästä ja sukupuoli,
eläimen löytäjän arvio alueen villisikapopulaation koosta,
jos eläin on ammuttu, ennen ampumista todetut oireet,
jos eläin on löydetty kuolleena, ruhon tila.
Lähde: Villisikatyöryhmän mietintö. Maa- ja metsätalousministeriön työryhmämuistio 2015:1

Kansanedustajille kirja tuotantoeläimistä

Kustannusyhtiö Atena, Eläinsuojeluliitto Animalia ja Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto SEY antavat kaikille kansanedustajille **Elina Lappalaisen** kirjan Syötäväksi kasvatetut.

Teos kertoo suomalaisesta liha-, maidon- ja kananmunien tuotannosta, objektiivisesti ja kiihkottomasti, kirjan antajat sanovat.

Tietoa jakamalla lahjoittajat toivovat saavansa vahvan poliittisen tuen eläinsuojelulain uudistamiselle.

Eläinsuojelulain uudistaminen jäi kesken edellisellä hallituskaudella ja uuden hallituksen ohjelmassa eläinsuojelulain uudistamista ei mainita, sanotaan Elina Lappalaisen, Animalian toiminnanjohtajan **Salla Tuomivaaran** ja SEY:n toiminnanjohtajan **Kati Pullin** allekirjoittamassa tiedotteessa.

”Odotamme hallitukselta ja uudelta eduskunnalta poliittista tahtoa eläinten hyvinvoinnin edistämiseen. Uudistustyöhön on varattava riittävät resurssit.”

MAIJA ALA-SIURUA

Niittyjen rauhalliset mittarit

Mittarit (Geometridae) ovat suuri ja runsaslajinen perhosheimo. Suomessa tavatuista suurperhoslajeista lähes joka kolmas kuuluu niihin.

Suomen mittarit jaetaan viiteen alaheimoon: tyttöperhosiin, lehtimittareihin, vihermittareihin, jäkälämittareihin ja kenttämittareihin.

Tyttöperhosia tavataan Suomessa vain kahta lajia. Molemmat ovat päiväaktiivisia ja lentävät korkealla koivujen latvuksissa.

Lehtimittarit ovat kellanvalkoisia tai -harmaita, ja niiden siivissä on yleensä tummia poikkiviiruja. Lajin tyypillinen edustaja on kahtena sukupolvena lentävä suolaheinämittari, joka lepäilee mielellään heinikossa. Ihmisen on helppo huomata se toisin kuin lintujen, joiden näkökenttää raitakuvio hämää.

Vihreys on harvinaista

Vihermittareita tavataan maassamme kahdeksaa lajia. Ne ovat nimensä mukaisesti vihreitä, mikä on perhosmaailmassa hyvin harvinainen väri.

Yleisin vihermittareista on Lappiin asti levinnyt mustikkavihermittari, joka liikkuu alkukesän iltahämyssä tuoreissa kangasmetsissä. Kotelosta kuoriutuneena se on smaragdinvihreä, mutta haalistuu lentäessään lähes valkoiseksi.

Heinä-elokuussa lentävä isomittari on siipikuvioiltaan samannäköinen, mutta monta kertaa kookkaampi. Perhoskerääjille vihermittarit ovat siitä hankalia, että ne muuttuvat eetteriä sisältävässä pyydystyspurkissa keltaisiksi.

Koivumittari mukautuu

Jäkälämittareista hyvä esimerkki on valkean ja mustan kirjavoima mäntymittari. Sen vilkkainta lentoaikaa on kesäkuun alku. Mäntymittarin tunnistaa nopeasta ja tanssivasta lentotyylistään kotipuidensa ympärillä. Se ei kaihda kaupunkiympäristöäkään, jos siellä vain kasvaa mäntyä.

Mäntymetsissä elävän aaltojäkälämittarin siipiä peittävät kauttaaltaan aaltomaiset kuviot.

Jäkälämittareihin kuuluu myös koivumittari, joka on tunnetuin esimerkki teollisuusmelanismiksi kutsutusta ilmiöstä. Lajista tavataan sekä tummempaa että vaaleampaa muotoa. Kun Eurooppa teollistui ja koivut mustuivat ilmansaasteista, tumma muoto yleistyi.

Vuosisatojen aikana kerätyistä perhoskokoelmista näkyy selkeästi, että lajin väri mukautuu koivujen runkoihin, joilla se päiväsaikaan lepäilee.

Tunturimittari tuhotöissä

Kenttämittarit ovat noin 170 lajillaan Suomen mittareiden runsaslajisin alaheimo. Kenttämittarien tunnetuin edustaja lienee vaatimattoman näköinen tunturimittari, jonka toukka voi tuottaa valtavia tuhoja Lapin koivuissa. Nimestään huolimatta tunturimittaria tavataan myös Etelä-Suomessa, joskaan ei yhtä runsaslukuisena.

Erittäin yleisen mäkikenttämittarin liidunvalkoisissa siivissä kulkee vaaleanruskea poikkivyö. Sitä tavataan melkein missä maastossa tahansa metsien sisäosia lukuun ottamatta.

TUOMO KOMULAINEN
Lähteet: Suomen eläimet; Suomen luonto: Perhoset ja Euroopan hyönteisopas.

ENTOMART

Valkopikkumittarin lepoasento on pikkumittareille tyypillinen: siivet levällään, takasiivet melkein etusiipien peitossa.

Ympäristötyöpalkinto viljelijä Markus Eerolalle

Hyvinkään ympäristönsuojeluyhdistys on myöntänyt vuoden 2015 ympäristöpalkinnon viljelijä **Markus Eerolalle**.

Eerolan todetaan tehneen merkittävää työtä jo 1990 luvulta alkaen ottamalla käyttöön uusia viljelymenetelmiä.

Tavoitteena on ollut vähentää lannoitteiden käyttöä ja pienentää huuhtoutumia pelloilta, tehostaa kierrätystä ja parantaa maaperän rakennetta.

Käytössä oli jo tuolloin karttoihin perustuva lohkokohtainen lannoitus, jonka suunnitteluun tieto kerättiin sadon kautta.

Ensimmäisten viljelijöiden joukossa hän aloitti suorakylvön, aurattoman viljelyn ja täsmäviljelyn.

Siirtyminen luomuviljelyyn vuonna 2010 toi uusia haasteita. Se vaati uusia kokeiluja sekä uudenlaisia koneita maanmuokkaukseen ja rikkaruohojen torjuntaan.

Knehtilän tila on ollut mukana monissa hankkeissa yhteistyössä tutkimuslaitosten, eri ministeriöiden, yliopistojen, MTK:n ja monen muun tahon kanssa kehittämässä parempia viljelymenetelmiä, tehokkaampaa ravinteiden kiertoa ja pienempiä huuhtoutumia vesistöihin. Samalla on tuotettu puhdasta ruokaa ja lisätty viljelijöiden ympäristöosaamista.

Eerola on MTK:n johtokunnan kolmas puheenjohtaja.

TUURE KIVIRANTA